

**Tytuł:** W poszukiwaniu psychologicznych uwarunkowań efektów leczenia. Poczucie kontroli zdrowia a współpraca w procesie terapeutycznym. / Seeking for the psychological factors influencing treatment results. Sense of health control and patient`s cooperation in the therapeutic process.

**Słowa kluczowe:** choroba przewlekła cukrzyca typu 1 młodzież nadciśnienie tętnicze pierwotne poczucie kontroli zdrowia współpraca z lekarzem psychologia

**Keywords:** adolescents chronic disease compliance hypertension internal control the sense of health control type 1 diabetes psychology

**Autorzy:**

Anna Jakubowska-Winecka - Zakład Psychologii Zdrowia Instytut „Pomnik – Centrum Zdrowia Dziecka”

Marta Biernacka - Zakład Psychologii Zdrowia, Instytut „Pomnik - Centrum Zdrowia Dziecka”, Warszawa

Joanna Pietrusińska - Zakład Psychologii Zdrowia, Instytut „Pomnik - Centrum Zdrowia Dziecka”, Warszawa

**Streszczenie:**

Przekonanie jednostki o możliwości wpływania i sprawowania kontroli nad zdarzeniami jest czynnikiem, który pozwala przezwyciężyć doświadczane trudności. Wyniki niektórych badań podważają jednak uniwersalność tego założenia.

**Cel:**

W prezentowanym artykule podjęto kwestię zbadania związku osobistego poczucia kontroli zdrowia u młodzieży przewlekle chorej a efektywnością współpracy z lekarzem w procesie terapeutycznym.

**Materiały i metody:**

W badaniu wzięła udział 60-osobowa grupa młodzieży przewlekle chorej od 12 do 22 lat, w tym 35 chłopców i 25 dziewcząt. Wśród nich 30 osób stanowili pacjenci z nadciśnieniem tętniczym pierwotnymi 30 osób z cukrzycą typu 1 insulinozależną. Do badania umiejscowienia poczucia kontroli zdrowia użyto skal The Health Locus of Control Scale (HLC) dla dzieci i The Multidimensional Health Locus of Control Scale (MHLC) dla dorosłych, w polskiej adaptacji Z. Juczyńskiego (2001). Do oceny stopnia współpracy i efektów leczenia przygotowano 4-itemową ankietę, którą wypełniał lekarz prowadzący.

**Wyniki:**

Osoby z zewnętrznym umiejscowieniem kontroli zdrowia uzyskały wyższe wskaźniki oceny efektów leczenia. Natomiast wyższa ocena pacjenta przez lekarza była istotnie związana z wewnętrznym umiejscowieniem kontroli zdrowia. Wyniki były zależne od wieku pacjenta, rodzaju choroby i techniki pomiaru.

**Wnioski:**

Jednak uzyskane wyniki były bardziej zróżnicowane, niż zakłada model teoretyczny, wskazujący na znaczenie wewnętrznego umiejscowienia poczucia kontroli zdrowia dla efektów leczenia.

## **Abstract:**

The belief that individual can influence and control the course of events is a factor which enables a person to overcome experienced difficulties. In some studies, however, the universality of this statement has been questioned.

### **Aim:**

In this study the problem of relation between individual sense of health control in chronically ill adolescents and effectiveness of their cooperation in the process of treatment was studied.

### **Materials and methods:**

A group of 60 chronically ill adolescents, aged 12 to 22 took part in this study, 35 males and 25 females. Half of them (30 persons) were patients with type 1 diabetes while the other half - (30 persons) suffered from primary hypertension. To measure locus of the sense of control 2 questionnaires were used: The Health Locus of Control Scale (HCL) for Children and The Multidimensional Health Locus of Control Scale (MHLC) for Adults, in Polish version by Z. Juczyński (2001). To evaluate the level of cooperation and the results of treatment a four-item-poll was constructed to be filled up by the doctor. Results: Individuals with external locus of control scored higher on the results of treatment scale. Patients receiving higher notes on the scale of cooperation more often had internal locus of health control. Results varied depending on patients age, disease type and methods of measurement.

### **Conclusions:**

Locus of the sense of control is important for patient`s cooperation in the process of treatment and its results. But the data gathered in this study is more diversified than implied by theoretical model indicating importance of internal locus of the health control for the effectiveness of treatment.